

Вікторія Іващенко,
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри медіапродюсування та
видавничої справи
Факультету журналістики
Київського університету
імені Бориса Грінченка

Victoria Ivashchenko,
Doctor of Sciences in Philology,
Professor,
Professor at the Department
of Media Production and Publishing,
Faculty of Journalism,
Borys Grinchenko Kyiv University
ORCID iD 0000-0002-8044-4116
Email: v.ivashchenko@kubg.edu.ua

УДК 81'42-024.87:004

DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2022.13>

ДИСТАНЦІЙНИЙ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС: МЕДІАПЛАТФОРМИ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

////////////////////////////////////

DISTANCE LEXICOGRAPHIC DISCOURSE: MEDIA PLATFORMS OF COMMUNICATIVE INTERACTION

АНОТАЦІЯ. Стаття актуалізує проблемне поле дистанційного лексикографічного дискурсу, параметри й вектори його опису та типологічні різновиди з огляду на термінографічний аспект. Ця проблема досі не має належного висвітлення в науковій літературі, що дає всі підстави запропонувати власне авторське її бачення.

Використання методу проблемного аналізу дозволило окреслити такі параметри опису дистанційного лексикографічного дискурсу: предмет комунікації; учасники (суб'єкти), канали, вектори комунікативної взаємодії (дискурсивні вектори) та засоби комунікації. Системний аналіз та метод сходження від абстрактного до конкретного дозволили в дистанційному форматі розмежувати: з одного боку, інтракультурний, інтеркультурний (міжкультурний), транскультурний та мультикультурний лексикографічні дискурси; з другого – дискурс словника, дискурс словникової статті, термінологічний і термінографічний дискурси та лексикографічний дискурс термінологічних шкіл. Контент-аналіз та описовий метод увиразнили кореляції між різновидами дистанційного лексикографічного дискурсу та медіаплатформами комунікативної взаємодії, що їх репрезентують. Використання методів спостереження, лексикографічного, порівняльно-зіставного, системного аналізу та методу аналізу словникових дефініцій дозволило відповідно до трьох класифікаційних критеріїв (адресатного, каналу спілкування та відношення до етнокультури) виявити: основні різновиди лексикографічного дискурсу; співвідношення для кожного різновиду з відповідною платформою опосередкованої (дистанційної) комунікативної взаємодії.

Встановлено, що різновиди лексикографічного дискурсу корелюють між собою за різними векторами комунікативної взаємодії. Така кореляція допомагає на конкретних прикладах з'ясувати, які медіаплатформи опосередкованої (дистанційної) комунікативної взаємодії як посередники можуть бути використані в тому чи іншому різновиді. Зазначено, що комунікативна взаємодія в лексикографічному дискурсі передбачає не лише передавання інформації у форматі словника (тексту), а й обмін інформацією про словник у різних формах її вияву, зокрема й дистанційному.

Ключові слова: лексикографічний дискурс, дистанційний дискурс, термінологічний дискурс, термінографічний дискурс, дискурс термінологічних шкіл, медіаплатформа комунікативної взаємодії.

ABSTRACT. The article highlights the problem field of remote lexicographic discourse, the parameters of the vectors of its description and typological varieties with regard to the terminographic aspect. This problem still does not have relevant coverage in the scientific literature, which gives every reason to propose the author's own vision of it.

The use of the method of problem analysis made it possible to outline the following parameters of the description of remote lexicographic discourse: subject of communication; participants (subjects), channels, vectors of communicative interaction (discursive vectors) and means of communication. System analysis and the method of going from the abstract to the specific made it possible to distinguish in a remote format: on the one hand, intracultural, intercultural (intercultural), transcultural and multicultural lexicographic discourses; on the other – dictionary discourse, dictionary article discourse, terminological and terminographic discourses and lexicographic discourse of terminological schools. Content analysis and the descriptive method highlighted the correlations between the varieties of remote lexicographic discourse and the media platforms of communicative interaction representing them. The use of methods of observation, lexicographic, comparative, systematic analysis and the method of analysis of dictionary definitions made it possible to identify, in accordance with three classification criteria (addressee, communication channel and relation to ethnoculture): the main varieties of lexicographic discourse; a list for each variety with the corresponding platform of mediated (remote) communicative interaction.

It has been established that varieties of lexicographic discourse are correlated between the major vectors of communicative interaction. Such a correlation helps to find out on specific examples which media platforms of mediated (distance) communicative interaction as mediators can be used in one or another variety. It is noted that the communicative interaction in the lexicographic discourse involves not only the transfer of information in the format of a dictionary (text), but also the exchange of information about the dictionary in its various forms, including remote.

Keywords: lexicographic discourse, distance discourse, terminological discourse, terminographic discourses, discourse of terminological schools, media platform of communicational interaction.

© Іващенко Вікторія, 2023

Вступ. Виклики пандемії COVID-19 дещо змінили звичні дискурсивні формати. У науковій комунікації намітилася тенденція до дистанціювання представників не лише різних мовних спільнот, а й у межах одного мовного соціуму. В умовах глобальної цифровізації освітньо-наукового простору спостерігаємо домінування дистанційних форм роботи, що вимагає трансформації або пошуку нових платформ комунікативної взаємодії науковців.

Не оминув цей процес і сучасних лексикографів. Сьогодні вони також дистанціюються у своїй роботі, що дає підстави активізувати поняття *дистанційного лексикографічного дискурсу*. Він базується на використанні новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, які стрімко розвиваються. Дистанційний дискурс інколи ототожнюють з *інтернет-дискурсом*¹ [3] або *комп'ютерним дискурсом*², що, на нашу думку, потребує уточнення та аналізу.

У нашому дослідженні *дистанційний дискурс* визначаємо як дискурс, що розгортається за допомогою електронних каналів зв'язку, які розділяють суб'єктів комунікативної взаємодії в часі та просторі (інтернет-дискурс та комп'ютерний дискурс можуть бути його різновидами).

Попри велику кількість праць, присвячених проблемам теорії і практики створення словників, саме поняття лексикографічного дискурсу (так само, як і дистанційного дискурсу) сьогодні також не знайшло належної апробації в наукових колах. Його можна визначити як особливий тип комунікативної взаємодії, який реалізується в словникових статтях, що синонімізує терміни *лексикографічний дискурс* і *дискурс словника*. Деякі мовознавці пропонують також послуговуватися терміном *словниковий дискурс*, зокрема в дихотомії понять «[словниковий] текст» ↔ «[словниковий] дискурс» [11, с. 114]. З огляду на розуміння словника як тексту (ознаками такого тексту на рівні макроструктури є його цілісність та структурованість, а на рівні мікроструктури – відповідно структурованість словникової статті та зв'язана цілісність її елементів) М. Кремпова вважає, що розглядати словник лише як текст не достатньо: «Для цього виду видання на перший план виступає саме комунікативний елемент, притаманний власне дискурсу. Текстовий продукт перетворюється на процес отримання інформації адресатом, на протизагу статичного тексту виступає динамічна словникова стаття, а актуальна для тексту змістова структура

¹ *Інтернет-дискурс* розглядаємо як сукупність мережевих продуктів у межах лінгвістичного й паралінгвістичного контекстів, зокрема таких, що їх сприймає адресат із урахуванням реалізованої комунікативної та когнітивної діяльності.

² *Комп'ютерним дискурсом* називають «спілкування користувачів чи спеціалістів-комп'ютерників безпосередньо чи в комп'ютерних мережах», яке «може бути як індивідуально-орієнтованим (листування засобами електронної пошти), так і статусно-орієнтованим (спілкування в різноманітних конференціях)» [13, с. 39].

інтерактивується шляхом складної багаторівневої віртуальної структури самого словника, елементів навігації, системи позначок тощо. (...) Дискурс на відміну від тексту розглядається у динаміці, із наявністю комунікантів. Цей підхід вкладається у структуру словникової комунікації, де, безумовно, наявний відправник повідомлення – комунікант та реципієнт, або комунікат – отримувач повідомлення безпосередньо шляхом взаємодії зі словниковою статтею. Словниковий дискурс є результатом процесу взаємодії у сучасному комунікативному середовищі та становить сукупність мовно-мисленневих дій комунікаторів як укладачів словника, з одного боку, та осмислення репрезентації картини світу адресатом – з іншого» [11, с. 114].

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження – проаналізувати медіаплатформи комунікативної взаємодії, що репрезентують дистанційний дискурс лексикографічного типу, зокрема лексикографічний дискурс термінологічних шкіл. Її досягнення передбачає такі завдання: 1) визначення основних понять – «дистанційний дискурс», «лексикографічний дискурс», «термінографічний дискурс», «лексикографічний дискурс термінологічних шкіл»; 2) виявлення основних параметрів опису лексикографічного дискурсу; 3) з'ясування кореляції між типологічними різновидами дистанційного термінографічного дискурсу й лексикографічного дискурсу термінологічних шкіл та медіаплатформами комунікативної взаємодії, що їх репрезентують.

Методи дослідження. У дослідженні застосовано такі методи: проблемного, системного та контент-аналізу, описовий, методи спостереження, лексикографічного, порівняльно-зіставного аналізу, метод аналізу словникових дефініцій та сходження від абстрактного до конкретного.

Результати й обговорення. У дослідженні аналізуємо лексикографічний дискурс за параметрами, за якими вивчають інші дискурси – соціокультурним, когнітивним, комунікативно-прагматичним, з огляду на взаємодію суб'єктивного та об'єктивного, зокрема в словниковому значенні. Є спроби його аналізу в освітньому, поняттєво-персонологічному [4] та лінгвокультурному аспектах. Вважаємо, що для дослідження лексикографічного дискурсу, особливо дистанційного формату, важливо враховувати:

1. **Предмет комунікації** – словник як макротекст, що є зібранням його мікротекстів (словникових статей) у динаміці сьогодення (особливо для дистанційного / віртуального / онлайнного формату) в контексті сучасного стану розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та мережевого суспільства знань

2. **Учасників (суб'єктів) комунікативної взаємодії.** Для дистанційного формату – це «користувач-укладач (автор) ↔ користувач-редактор ↔ користувач-адміністратор (комп'ютерник) ↔ користувач-читач» та ін. (комп'ютерний / електронний лексикографічний дискурс) як комунікація з уявним співрозмовником за трьома можливими моделями: «людина ↔ машина», «людина ↔ машина ↔ людина», «машина ↔ машина», де суб'єктом може бути й комп'ютер. Пор. із кореляцією суб'єктів комунікативної взаємодії для формату укладання паперових словників у реальному часопросторі, тобто з традиційним лексикографічним дискурсом: «укладач / автор ↔ редактор ↔ експерт / рецензент ↔ видавець ↔ читач».

3. **Засоби комунікації** – семіотичні коди, за допомогою яких передається інформація між суб'єктами комунікативної взаємодії (слова, картинки, графіки тощо). У дистанційному лексикографічному дискурсі є можливість створення е-словників різних типів – текстових (символьних), образотворчих, звукових (аудіословників), комбінованих. Такі словники на протигагу традиційним можуть бути також мультимедійними / аудіовізуальними (з аудіофрагментами, анімаційними фрагментами, цифровим відео), гіпертекстовими, гіпермедійними (гіпертекст і мультимедіа).

4. **Канали комунікативної взаємодії** (е-листи, телефон, радіо, телебачення, інтернет тощо), якими в дистанційному лексикографічному дискурсі між комунікаторами передається або повідомлення про словник та його елементи, або сам словник як повідомлення (макротекст). Передавати повідомлення допомагають сучасні технічні засоби та новітні комп'ютерні, хмарні, мережеві технології як у «безпосередньому лінійному контакті» з реальними людьми [13, с. 39] з використанням аудіо- й відеоканалів, режиму онлайн, так і у віртуальному середовищі як комунікація з уявним співрозмовником. У цьому дискурсі словник, зокрема електронний (онлайнний / мережевий),

також може бути каналом комунікації, що, власне, й робить його медіаплатформою комунікативної взаємодії, особливо коли йдеться про словники з відкритим кодом доступу, або словники вільного доступу як інтерактивні ресурси. У нашому дослідженні оперуємо поняттям «медіаплатформа», яке визначено в одній із праць Н. І. Зражевської як «телебачення, книги, вебсайти, соціальні мережі, реальний світ (афіші, плакати), мультимедійні презентації, комп'ютерні ігри тощо» [7, с. 167].

5. *Вектори комунікативної взаємодії / дискурсивні вектори* (чи поєднання кількох векторів), які мають свою специфіку стосовно традиційної та комп'ютерної / електронної лексикографії. Пор., напр., кореляцію 2-х основних дискурсивних векторів: а) у традиційній лексикографії: «укладач / автор – читач» (модель «людина ↔ людина»); б) у комп'ютерній / електронній лексикографії: «користувач (укладач / автор) – користувач (читач)» (модель «людина ↔ машина ↔ людина»). Таких векторів може бути багато³.

Лексикографічний дискурс у дистанційному форматі взаємодії можна виокремити в межах однієї лінгвокультури (*інтракультурний*) та між різними лінгвокультурами (*інтеркультурний* /

міжкультурний). Він також може містити ознаки запозичення чужих лінгвокультурних елементів (*транскультурний*) та співіснування різних лінгвокультур (*мультикультурний*)⁴.

Репрезентантом лексикографічного дискурсу в усьому розмаїтті його векторів є, напр., онлайн-дискусійна вебплатформа «ЛексМіт» («LexMeet») (рис. 1), що її заснувала Європейська лексикографічна структура (ELEXIS). Координатор-розробник – Інститут Йозефа Стефана (Словенія), який співпрацює із 17-ма партнерами, 52-ма установами-спостерігачами з 35-ти різних країн. Мета платформи – «об'єднати дослідників, викладачів, науковців та всіх, хто цікавиться словами, словниками й лексикографією, що сприятиме співпраці між лексикографами, дозволяючи їм обговорювати спільні теми, розвивати нові ідеї, об'єднуватися в групи на основі спільних інтересів і працювати разом над створенням словників майбутнього (...). Окрім основної дискусії, кожна мовна робоча група має ще й власну дискусійну тему» [LexMeet]. На цій платформі обговорюються, напр., питання, пов'язані з перекладом термінів у Словнику лексикографічних термінів (Vocabulary of Lexicographic Terms / LexVoc) різними мовами.

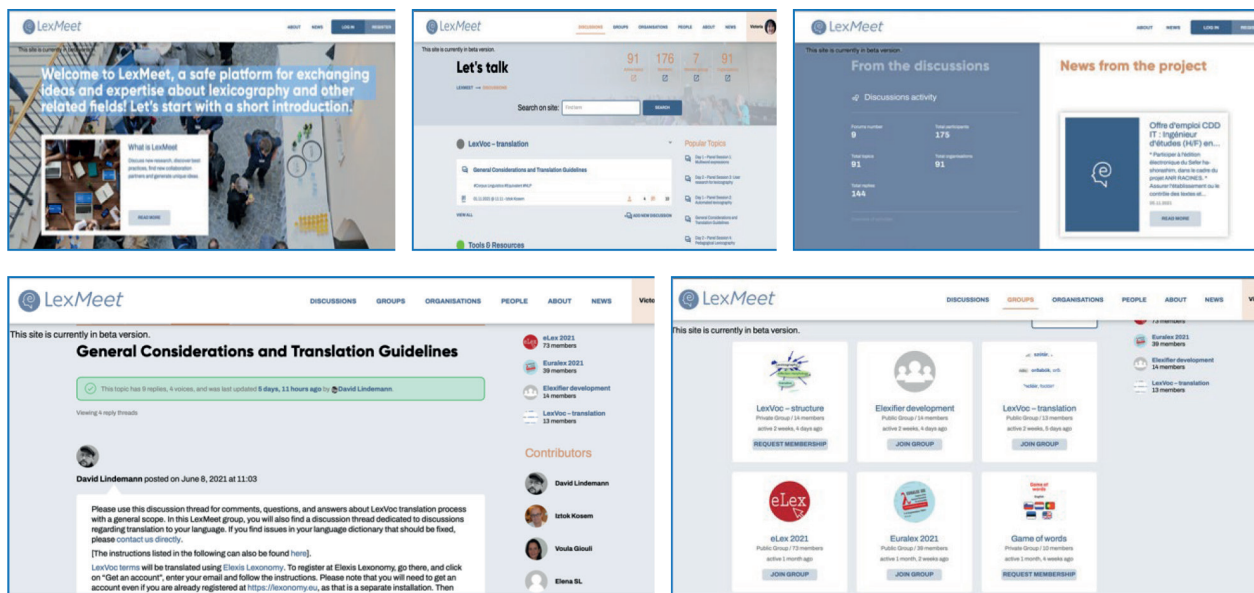

Рис. 1. Вебплатформа «ЛексМіт» («LexMeet»)

³ Пор., напр., можливі вектори взаємодії: 1) у традиційній лексикографії: «укладач / автор ↔ читач», «укладач / автор (лексикограф) ↔ укладач / автор (лексикограф)», «укладач / автор (фахівець галузі) ↔ укладач / автор (фахівець галузі)», «укладач / автор (лексикограф) ↔ укладач / автор (фахівець галузі)», «укладач / автор ↔ редактор», «укладач / автор ↔ експерт / рецензент», «укладач / автор ↔ видавець», «читач ↔ читач»; 2) у комп'ютерній (електронній) лексикографії: «користувач (укладач / автор) ↔ користувач (читач)», «користувач (укладач / автор) ↔ користувач (редактор)», «користувач (укладач / автор) ↔ користувач (укладач / автор)», «користувач (укладач / автор) ↔ користувач (адміністратор / комп'ютерник)», «користувач (редактор) ↔ користувач (адміністратор / комп'ютерник)», «користувач (читач) ↔ користувач (читач)», «користувач (адміністратор / комп'ютерник) ↔ користувач (адміністратор / комп'ютерник)» та ін.

⁴ Про розмежування інтеркультурності, транскультурності та мультикультурності див. [Bodeker, Freese, 1987].

Предметом комунікативної взаємодії в термінографічному дискурсі як різновиді лексикографічного є проблема укладання термінологічних словників, галузевих енциклопедій, створення термінологічних і/або термінографічних баз даних та систем керування термінологією, а також сховищами термінологічних словників.

У термінографічному дискурсі відповідно до різних медіаплатформ комунікативної взаємодії, зокрема в дистанційному форматі, розрізняємо:

1. За аналогією до лексикографічного дискурсу – дискурсивний потенціал макроструктури словника (*дискурс словника*) та окремих елементів його мікроструктури – реєстрового слова, семантизації, граматичних, стилістичних, галузевих лексикографічних маркерів, культурно маркованої інформації, ілюстративного матеріа-

лу тощо (*дискурс словникової статті*). Одним із прикладів виявлення такого потенціалу, на нашу думку, може бути спеціально створений із навчальною метою на вебпорталі Термінологічного центру «ТЕРМКАТ» («TERMСАТ», Іспанія) онлайн-інструмент первинного оцінювання термінологічних словників «ТермТест: словниковий тест для самооцінювання» («TermTest: Dictionary self-assessment test») (рис. 2). Ця медіаплатформа дистанційної комунікативної взаємодії допомагає початківцям-укладачам перевірити свої знання про загальні принципи укладання термінологічних словників та оцінити свій термінографічний продукт із погляду його відповідності загально визначеній термінологічній методології. Вона актуалізує новий вектор – «користувач-укладач (учитель) ↔ користувач-укладач (учень)».

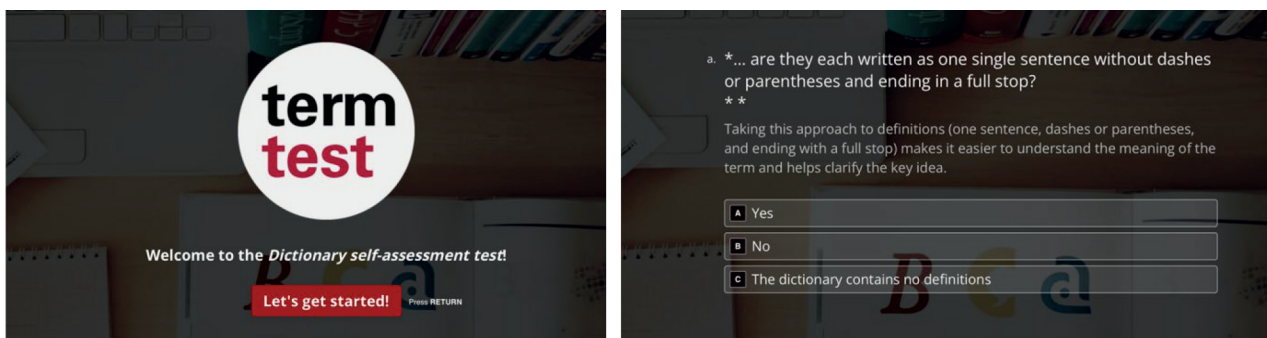

Рис. 2. Онлайн-інструмент первинного оцінювання термінологічних словників «ТермТест: словниковий тест для самооцінювання» («TermTest: Dictionary self-assessment test»)

2. Дискурсивний потенціал самого терміна (або *термінологічний дискурс*) у кореляції з дискурсом словника та дискурсом словникової статті (в аспекті проблеми уніфікації, нормалізації / стандартизації та гармонізації терміна, особливо з огляду на пошук міжмовних відповідників). Прикладами такої кореляції є спеціально розроблені медіаплатформи комунікативної взаємодії для побудови систем написання словників як інструменти керування термінологією, що актуалізують вектор «користувач (укладач) ↔ користувач (редактор) ↔ користувач (адміністратор) ↔ користувач (конфігуратор) ↔ користувач (читач)», зокрема:

2.1. МультиТерм (MultiTerm), що забезпечує узгодженість термінології для всіх типів вмісту та всіх мов. Його можна використовувати як окремий інструмент для створення термінологічних баз даних і глосаріїв або разом із пакетом програмного забезпечення для автоматизованого пере-

кладу «Традос Студія» («Trados Studio») – для покращення загальної якості та ефективності перекладу (рис. 3). Медіаплатформа надає також можливість «ділитися» термінологією (централізовано збереженою) та базами даних з іншими фахівцями в режимі реального часу особливо для команд перекладачів. Спільний доступ є безпечним завдяки повному керуванню правами доступу, що дозволяє тому, хто створив базу, залишати її під контролем і надавати потрібним користувачам відповідний доступ до неї, коли це необхідно.

2.2. «Термінолог» («Terminologie») – вебплатформа як інструмент для створення, керування та публікації баз термінів із відкритим доступом до неї, який розробила та підтримує дослідницька група Миського університету Дубліна (провідний розробник – М.Б. Мехура) (рис. 4). Уможливує надання доступу різним користувачам: читач, редактор, укладач, адміністратор, конфігуратор.

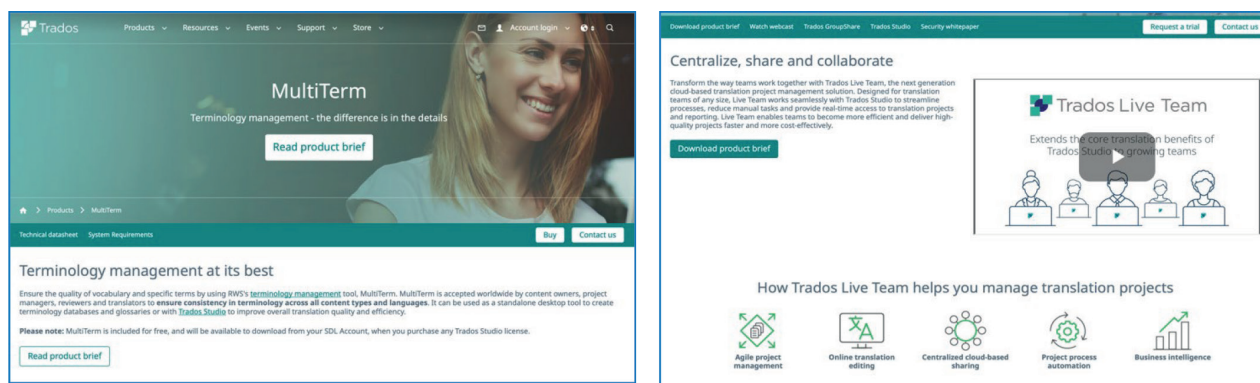

Рис. 3. Система написання словників «МультиТерм» («MultiTerm»)

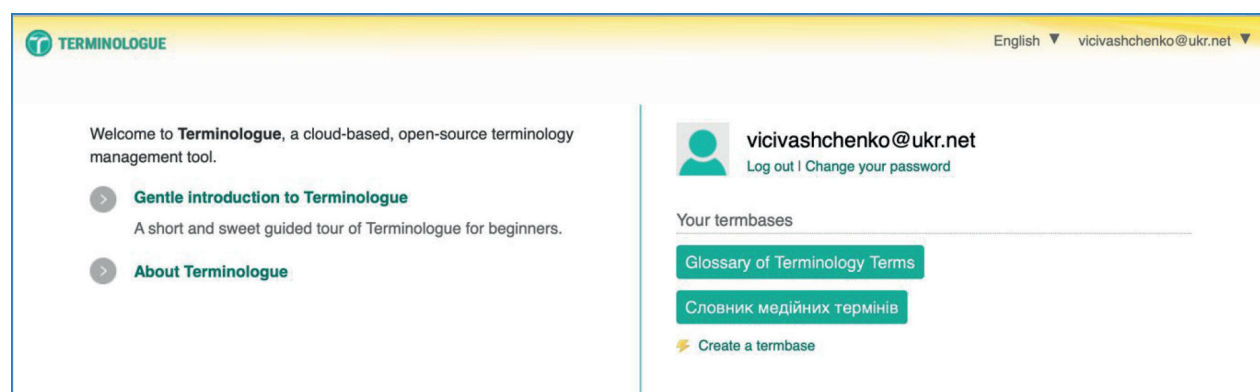

Рис. 4. Вебплатформа «Термінолог» («Terminologue»)

3. Дискурсивний потенціал термінологічного словника як термінографічного продукту, що є великим за обсягом текстовим повідомленням (власне термінографічний дискурс). Прикладом виявлення такого потенціалу може бути багатомовна Термінографічна база даних TERM_IN відкритого доступу (рис. 5), користувацький інтерфейс якої розроблено англійською та слов'ян-

ськими мовами. База даних є медіаплатформою дистанційної комунікативної взаємодії за вектором «користувач (укладач) ↔ користувач (редактор) ↔ користувач (читач)», оскільки містить опцію з можливістю додавання щойно виданого в тій чи іншій країні термінологічного словника [детальний опис див. Іващенко, Горбенко, Гіденко, 2020].

Рис. 5. Термінографічна база даних TERM_IN

Відповідно до специфіки кожної з комунікативних медіаплатформ можна говорити про модифікацію різних векторів комунікативної

взаємодії. Проте в дистанційному термінографічному дискурсі маємо: а) кореляцію «користувач-термінограф ↔ користувач-термінограф»;

б) новий вектор «користувач-термінограф ↔ користувач-фахівець галузі».

Термінографічний дискурс (власне термінографічний і термінологічний) відмежовуємо від лексикографічного дискурсу термінологічних шкіл, який репрезентує комунікативну взаємодію за вектором «користувач-термінограф / користувач-термінолог – користувач-термінограф / користувач-термінолог».

З-поміж багатьох типологічних різновидів дискурсу взагалі в аспекті пропонуваного дослідження нашу увагу привертають класифікації лише за 3-ма критеріями:

1. **Адресатний.** За ним розрізняють *особистісно-орієнтований* та *статусно-орієнтований (інституційний) дискурс*, що його формують представники певних соціальних груп. Лексикографічний дискурс термінологічних шкіл – це комунікація між представниками соціальної групи науковців (термінологами / термінографами), що дає підстави вважати його одним із різновидів *наукового дискурсу*, зокрема статусно-орієнтованого (інституційного), хоча такий дискурс за певних обставин може бути й особистісно-орієнтовним.

2. **Канал спілкування.** За цим критерієм лексикографічний дискурс термінологічних шкіл можна кваліфікувати *комбінованим*, а з огляду на мережеву комунікацію представників термінографічних спільнот – *інтернет-дискурсом*

[Велика, Тупахіна, 2017], оскільки він поєднує такі дискурси: *письмовий і усний, контактний і дистанційний, реальний і віртуальний*.

3. **Відношення до етнокультури.** За цим критерієм лексикографічний дискурс термінологічних шкіл можна визнати *мікродискурсом* у межах національного й водночас міжкультурного дискурсів.

У межах лексикографічного дискурсу термінологічних шкіл розрізняємо:

1. **Монолінгвокультурний** (національний рівень комунікативної взаємодії термінологічних шкіл) – дискурс, який репрезентує комунікацію між лексикографами (термінографами) / лексикологами (термінологами) як представниками різних дослідницьких напрямів (зокрема й термінологічних шкіл) однієї мовної спільноти. Прикладом такого дискурсу, зокрема в Україні, є форум «Українські словники» (phpBB.forum.soft-ware) (рис. 6). Учасники цього форуму – це представники різних дослідницьких напрямів в Україні, які дискутують щодо створення загальномовних і галузевих словників, обговорюють питання про лексичні еквіваленти різними мовами. На форумі можна знайти будь-якого учасника та інформацію про нього, надіслати йому повідомлення або відповіді на будь-яке інше повідомлення. Користувачів розподіляють за двома групами «друзі» ↔ «недрузі». Такий поділ частково надає дискурсові особистісно-орієнтованого вектору.

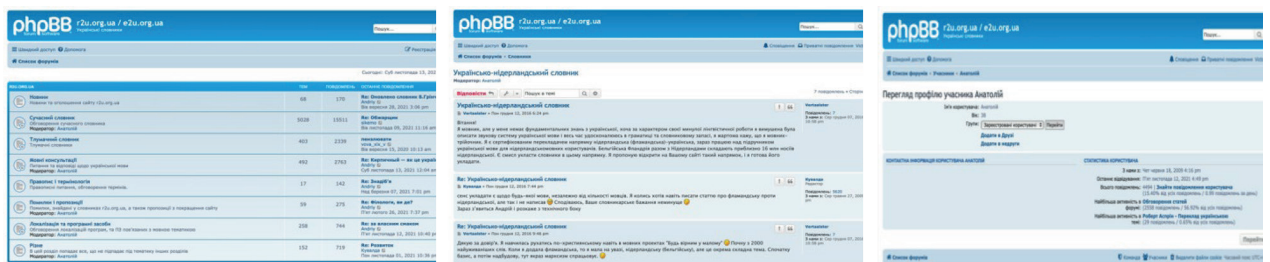

Рис. 6. Форум «Українські словники» (phpBB.forum.soft-ware)

2. **Полілінгвокультурний дискурс** (міжнародний рівень комунікативної взаємодії термінологічних шкіл) – дискурс, який репрезентує комунікацію між лексикографами (термінографами) / лексикологами (термінологами), що є носіями різних мов та водночас представниками різних мовних спільнот. Такий дискурс має свої різновиди:

2.1. **Дискурс лідерів спільнот.** Орієнтований на комунікацію в професійних соціальних мережах, напр., «Ворота досліджень» («ResearchGate»),

«Лінкедін» («LinkedIn») та ін. Передбачає або створення віртуальних термінологічних груп за інтересами, або популяризацію вже наявних, де частково розглядається й термінографічна проблематика. Цей різновид дискурсу термінологічних шкіл орієнтований на обговорення у віртуальних групах, що їх ініціювали знані в міжнародному співтоваристві термінологи, різних термінологічних питань, зокрема й зі створення галузевих словників. У міжнародних

професійних соціальних мережах можна: здійснювати пошук контактів представників цих груп та ініціювати співпрацю, знайомитися з працями в галузі термінології / термінографії, обмінюватися файлами, спільно користуватися базою публікацій, створювати форуми, дискусії, групи / лабораторії за науковими інтересами (відкриті та приватні), вести персональні блоги в межах мережі, давати оголошення про роботу для науковців тощо. Пор., напр., групи за науковими інтересами в галузі лексикології, термінології, лексикографії, термінографії та суміжних сфер діяльності в мережах (рис. 7):

- «Ворота досліджень» («ResearchGate») – «Дослідницька група ЛексиКон» («LexiCon Research Group»), яка працює в напрямі фреймового термінознавства, нараховує 15 членів (керівник групи – Памела Фабер); «Лабораторія Ріти Теммерман» («Rita Temmerman's Lab»), що нараховує 10 представників із різних країн, які вивчають проблеми соціокогнітивного термінознавства та ін.;
- «Лінкедін» («LinkedIn») – «Асоціація термінології та трансферу знань» («Association for Terminology and Knowledge Transfer»), яка нараховує 176 членів, досліджує спеціальну мовну комунікацію на основі термінологічних

процедур і даних (адміністратори групи: Кара Корделія Варбертон, Ханне Ердман Томсен); «ТермВеб» («TermWeb») / «Термінологічний менеджмент в інтернеті» («Terminology Management on the Web») – група, яку формують 790 членів, що працюють у напрямі мовних технологій (адміністратори: Іоанніс Яковідіс, Густав Шегрен, Стефан Олссон); «Термінологічні сервіси» («Terminology Services») – 953 учасники групи основною сферою своїх інтересів визначають термінологічні сервіси для термінологічної роботи, орієнтованої на переклад в епоху нової ери інтернету, яка сьогодні активно формується та утворює трикутник «Термінологія – Переклад – Мережа 3.0» (адміністратор – Тетяна Ева Горностаї); «Термінологія» («Terminology») – групу формують 4942 члени, які працюють у напрямі керування термінологією як мовним ресурсом для підтримування авторства, перекладу та розроблення знань (адміністратори: Кара Корделія Ворбертон, Медлін Ворбертон); «Відкритий термінологічний проєкт» («Open Terminology Project») – група об'єднує 562 учасники, які сферою своїх інтересів визначають краудсорсингову термінологію для загального використання (адміністратор – Майкл Ксинос).

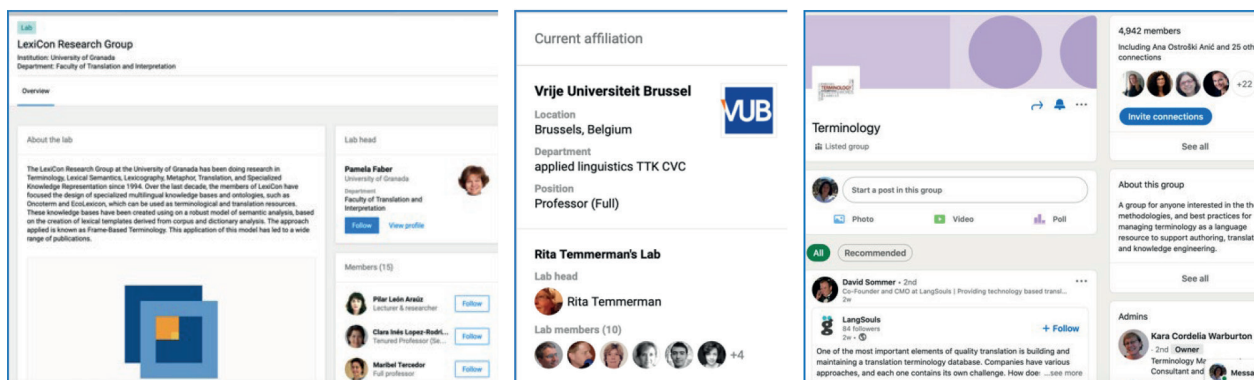

Рис. 7. Приклади міжнародних професійних соціальних мереж

2.2. Міжінституційний дискурс.

Прикладом такого лексикографічного дискурсу термінологічних шкіл у дистанційному форматі є Комунікативна платформа (Communication Platform) на вебсторінці «yourterm.org» (рис. 8). Її створено для співпраці з представ-

никами Європейського Парламенту у форматі міжінституційного термінологічного порталу «ЄвроТерм» («EurTerm») (рис. 9) та авторами й координаторами проєкту «Термінологія без кордонів» («Terminology without Borders») (рис. 10), який зорганізував Відділ координації термінології

5 «ЄвроТерм» («EurTerm») містить термінологічні ресурси від установ-учасників для онлайн-співпраці в термінологічних проєктах. Цей портал є водночас міжінституційним ІТ-інструментом. Його створила група керування «Інтерактивна термінологія для Європи» («Interactive Terminology for Europe» / IATE), яку заснував Координаційний комітет із перекладу.

6 Проєкт «Термінологія без кордонів» сприяє наповненню міжінституційної термінологічної бази даних Європейського Союзу, до якої добираються найкраще виконані та узгоджені роботи. Мета цього проєкту – покращити комунікацію в деяких сферах шляхом адаптації термінології до потреб громадян, що передбачає створення кількох багатомовних словників.

(TermCoord) Генерального директорату з перекладів Європейського Парламенту. Комунікативна платформа призначена для дискусій із термінологічних питань та досягнення консенсусу щодо перекладу термінів у багатомовних базах даних на міжінституційному рівні міжнародної

співпраці, що дає можливість зіставити погляди на термінологію представників термінологічних шкіл країн Євросоюзу. Ця медіаплатформа інтегрує різні комунікативні простори: термінологічні форуми, термінологічні ресурси (словникові проекти), семінари, дискусії, блоги з питань термінології тощо.

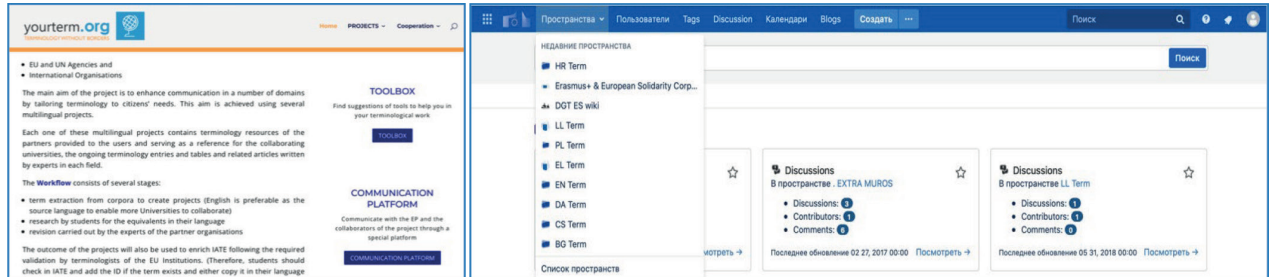

Рис. 8. Комунікативна платформа (Communication Platform) на вебсторінці «yourterm.org»

Рис. 9. Термінологічний портал «ЄвроТерм» («EurTerm»)

2.3. *Інституційний дискурс*. Має учасників, яким визначено конкретні ролі, та шаблон розгортання в певних межах. Це дискурс міжнародних термінологічних організацій, асоціацій, комісій тощо, одним із видів діяльності яких є створення термінологічних словників. Укладання словників має прописану в певній послідовності методологію як фіксований порядок, що підпадає під той чи інший шаблон залежно від різновиду словника. Щоправда, він може змінюватися.

Розглянемо кілька фрагментів із досвіду діяльності в цьому напрямі Термінологічної комісії при Міжнародному комітеті славистів (ТК МКС), яка з 2019 року працює над створенням багатомовного Словника термінів термінознавства (англійською та слов'янськими мовами). Концепція пропонованого словника та безпосередня робота над ним є *предметом* комунікативної взаємодії між учасниками проекту – 20 термінологів із різних країн (робоча мікрогрупа). Така комунікація формує *ядро дискурсу*.

Ідеться про *дистанційний лексикографічний мікродискурс термінологічних шкіл*, або лексикографічний дискурс термінологічних шкіл формату закритої групи учасників опосередкованої комунікативної взаємодії, що зумовлено викликами пандемії COVID-19. Це комбінований дискурс, який можна схарактеризувати так:

1. Має кілька *векторів комунікативної взаємодії*: на початковому етапі дискурс розгортається за вектором «укладач (термінограф / термінолог) ↔ укладач (термінограф / термінолог)»; на завершальному етапі – за вектором «користувач-термінограф (укладач / автор) ↔ користувач-термінограф / користувач-термінолог».

2. Основним *засобом комунікації* є передавання інформації та знань про укладання словника за допомогою вербального семіотичного коду.

3. З-поміж основних *каналів комунікативної взаємодії* в дистанційному форматі можна назвати інтернет як комп'ютерно-опосередковану, електронну комунікацію: на початковому та основному етапах роботи над словником – е-пошта, скайп, відеоконференції за допомогою сервісу відеотелефонного зв'язку «Гугл Міт» («Google Meet»), е-бібліотека (зібрання на сайті електронних версій кількох попередньо укла-

дених словників термінів термінознавства для ознайомлення), інструкція з укладання словника; на завершальному етапі – власне сам е-словник як термінографічний продукт (віртуальне спілкування, опосередковане комп'ютером, що характеризується невидимістю комунікантів).

4. Аналізований дискурс розгортається за визначеним шаблоном комунікативної взаємодії (з можливими відступами), зокрема будується на методології укладання словника певного типу, поетапність якої репрезентують такі субдискурси:

Субдискурс 1. Розгортання дискурсу словника та словникової статті. За методологічним шаблоном корелює з етапом розроблення концепції словника, визначенням його типологічного різновиду, формату та написанням інструкції. Наведемо приклад одного з фрагментів опосередкованої (комунікативної) взаємодії в межах робочої групи, яка розпочинається з обговорення макро- та мікроструктури словника в площині дискусій між представниками:

1) традиційної теорії, або системно-структурного / нормоцентричного / прескриптивного термінознавства (пропозиції щодо створення словника системного типу, зокрема структурованого за рівнями ієрархічної організації термінологічних одиниць);

2) когнітивно-комунікативного, або когнітивно-функціонального / терміноцентричного підходу та лінгвокультурологічного аспекту в термінознавстві (пропозиції представити в словниковій статті максимально повно інформаційну природу кожного терміна, специфіку його функціонування в наукових текстах відповідно до мовомислення представників різних мовних культур, звести в одну словникову статтю перекладені й оригінальні дефініції-цитати 10-ма мовами);

3) лінгвотехнологічного (комп'ютерного) підходу для керування термінологією на базі інтернету (онлайн) (пропозиції одразу формувати електронну базу даних).

Задля пошуку спільних рішень було використано *технологію обговорення проблеми* у форматі вільної дискусії на онлайн-зустрічах. Технологія спрямована на вироблення спільного розуміння мети й суті обговорюваного питання, формування єдиного інформаційного поля,

генерування ідей шляхом мозкового штурму як одного з інструментів пошуку рішень. Було застосовано одне з правил прийняття рішень – «відповідальна особа вирішує після обговорення», що спонукало до використання ще однієї технології – створення спільної платформи взає-морозуміння, яка передбачала інтенсивне е-листування з членами групи, спрямоване на пояснення та обґрунтування дискусійних позицій.

Прийнято рішення: у теоретичному аспекті – пропозиції спонукають до розбудови засад «інтеграційного термінознавства» (термін М. Попової), що сьогодні виформовується на тлі інтеграційної теорії терміна, комплексно-варіологічного підходу, інформаційно-семіотичної теорії терміна як поєднання здобутків системно-структурного, функціонального та когнітивного термінознавства [Іващенко, 2014]; у практичному аспекті – створення багатомовного зведеного словника дефініцій-цитат алфавітного типу з елементами системної організації, зіставного з елементами перекладу в першому виданні й тематично-ідеографічного в другому виданні (передбачено паперову версію паралельно з електронною).

Субдискурс 2. Розгортання термінологічного дискурсу. Цей субдискурс корелює із субдискурсом словникової статті, що за методологічним шаблоном відповідає спочатку процедурі покрокового формування зведеного реєстру з паралельним визначенням критеріїв добору термінологічних одиниць, далі етапові укладання корпусу словника. Наведемо приклади лише кількох фрагментів опосередкованої комунікативної взаємодії укладачів словника в межах робочої групи, зокрема обговорення в дистанційному форматі на одному з онлайн-засідань ТК МКС таких питань:

1) дефініції поняття «compound term»:

- **позиція 1:** дефініція поняття «compound term» (en) – «single-word term that can be split morphologically into separate components» [ISO 1087:2019(en):3.4.8, ISO 25964-1:2011:2.9] є некоректною, оскільки гіперонім *single-word term* (en) – це різновид *simple term* (en), а у визначенні поняття «compound term» (en) зацентровано увагу на тому, що має бути обов'язково не менше двох коренів, тоді як термін із двома коренями – це різновид терміна *complex term* (en);

– **позиція 2:** зведений словник дефініцій-цитат передбачає фіксацію в одній словниковій статті всіх можливих дефініцій того самого поняття, що його дають різні джерела, щоб показати різні погляди представників різних напрямів і шкіл у термінознавстві;

2) внесення до англomовного реєстру словника термінів *concept diagram* (en) та *conceptual tree structure* (en):

- **позиція 1:** із двох термінів *concept diagram* (en) та *conceptual tree structure* (en) у реєстрі словника краще залишити лише перший, оскільки це структура, яку відображає *concept diagram* (en);

- **позиція 2:** у словнику має бути обидва терміни, оскільки ними оперують термінологи в наукових працях (ці терміни можна об'єднати в одній словниковій статті);

3) добір еквівалентів слов'янськими мовами до термінів *norm* (en), *standard* (en) (рис. 10):

- **позиція 1:** відсутність у фаховій комунікації хорватських термінологів лексичного еквівалента до терміна *standard* (en) у розумінні «a document which prescribes the usage of a term or of terms» [Bessé, Nkwenti-Azeh, Sager, 1997];

- **позиція 2:** відсутність у фаховій комунікації представників хорватського, словенського, польського, чеського та сербського термінознавства семантичної кореляції лексичних еквівалентів [*terminološka*] *norma* (hr), *norma terminologiczna* (pl), *standard* [*terminologiczny*] (pl), [*terminološka*] *norma* (sl), [*terminološki*] *standard* (sl), [*jazyková*] *norma* (cs), *standard* (cs), *norma* (sr), *standard* (sr) до *norm* (en), *standard* (en) у розумінні «a document which prescribes the usage of a term or of terms» [Bessé, Nkwenti-Azeh, Sager, 1997];

- **позиція 3:** наявність в англійській та українській мовах кількох значень термінів *norm* (en), *standard* (en) / [мовна] *норма* (uk), *стандарт* (uk) із відповідною конкретизацією понять, у яких є зміщення в обсягах (в українській мові обсяг поняття «норма» дещо ширший) [див. ISO 29383:2020(en); Bessé, Nkwenti-Azeh, Sager, 1997; Єрмоленко, Бибики, Тодор, 2001; Боярова, 2013; Кияк, 2013; ДСТУ 1.1:2015; Словник української мови, 1978];

- **позиція 4:** наявність у хорватській мові лише терміна [*terminološka*] *norma* (hr) на позначення

«norma koja utvrđuje nazive, obično praćene njihovim definicijama i, katkad, objašnjenjima, crtežima, primjerima itd.» [HRN EN 45020:2007:44]; у польській, чеській, сербській мовах обох термінів: *norma terminologiczna* (pl), *standard [terminologiczny]* (pl), що позначають «zasady tworzenia nowych jednostek terminologicznych oraz oceny istniejących jednostek w obrębie słownictwa specjalistycznego» [Lukszyn, 2005]; [jazyková] *norma* (cs), *standard* (cs) – «soubor jazyko-vých zákonitostí kolektivně pocítovaných jako závazné» [адаптовано за Kroupová, Filipец, 2005; Petráčková, Kraus, 2001]; *norma* (sr), *стандард* (sr) – «утврђена (флексибилна) правила лингвистичке употребе (термина) у складу са прагматичким потребама језика»

[адаптовано за Bessé, Nkwenti-Azeh, Sager, 1997]; *норма* (mk), *стандард* (mk) – «документ што го пропишува користењето на термин или термини» [Bessé, Nkwenti-Azeh, Sager, 1997];

- **позиція 5:** використання у фаховій комунікації українських термінологів, окрім термінів [термінологічний] *стандард* (uk), [мовна, термінологічна] *норма* (uk), також терміна *нормативний документ* (uk);
- **позиція 6:** розмежування у фаховій комунікації словенських термінологів дефініцій для термінів [terminološka] *norma* (sl) izbira strokovnjakov» (з усного мовлення) і [terminološki] *standard* (sl) – «dogovor, ki določa, kateri termini naj se uporabijo v določenem tehničnem standardu» (з усного мовлення).

en	standard+	See also: <i>en norm</i> Source: BES 1997.
pl	standard [terminologiczny]	See also: <i>pl norma terminologiczna > en norm 1</i>
cs	standard	See: <i>cs [jazyková] norma > en norm 1</i>
sl	[terminološki] standard	Dogovor, ki določa, kateri termini naj se uporabijo v določenem tehničnem standardu. Source: <i>new definition Faifar-Jemec Tomazin-Žagar Karer 2020.</i>
hr	–	See: <i>hr [terminološka] norma > en norm</i>
sr	стандард	See also: <i>sr норма > en norm 1</i>
mk	стандард	See also: <i>mk норма > en norm 2</i>

uk	<i>preferred term</i> стандард	1. "Загальноприйнятій взірць у мові". Source: СУМ 1978:644. See also: <i>uk [мовна] норма > en norm 1</i>
		2. "Документ, заснований на консенсусі, прийнятій визнаним органом, що встановлює для загальног неодноразового використання правила, настанов характеристики щодо діяльності чи її результату спрямований на досягнення оптимального ступе впорядкованості в певній сфері". Note: "Стандарти потрібно ґрунтувати на консолідованих досягненнях науки, техніки та практичного досвіду, і вони мають бути спрямованими на забезпечення оптимальних суспільних вигод". Source: ДСТУ 1.1:2015:3.2. See also: <i>uk нормативний документ > en norm 1</i>

Рис. 10. Термінологічний дискурс як дискурс словникової статті «стандард» (en) у робочій версії багатомовного Словника термінів термінознавства

Термінологічний дискурс у багатомовному словнику підтримують також: 1) елемент словникової статті *Note* (вектор комунікативної взаємодії «[користувач-]термінограф / [користувач-] термінолог ↔ [користувач-]термінограф / [користувач-]термінолог ↔ [користувач-]читач» / «термінограф / термінолог ↔ термінограф / термінолог») як один із способів уведення авторських пояснень: а) щодо специфіки усталеного використання терміна та його семантичного наповнення у фаховій комунікації представників певного мовного соціуму, наукового напрямку або термінологічної школи; б) щодо можливої культурно-маркованої інформації. Такий коментар допомагає змоделювати словникову статтю так, щоб показати концептуальну багатозначність того самого терміна в його трактуванні представниками

різних напрямів і шкіл у термінознавстві (рис. 11); 2) власне робочий процес укладання словника за вектором комунікативної взаємодії «укладач (термінограф / термінолог) ↔ термінограф / термінолог (редактор) ↔ укладач (термінограф / термінолог)».

Сьогодні кардинальні зміни в роботі науковців, спричинені розробленням інноваційних технологічних систем, «високотехнологічних схем формування інформаційної бази відкритої науки як парадигми відкритих інновацій та єдиного європейського науково-дослідницького простору (European Research Area, ERA)» [Бистрова, 2019], що є своєрідними посередниками комунікативної взаємодії (медіа), спонукають до розроблення концепції та створення на базі багатомовного Словника термінів термінознав-

ства відкритої віртуальної термінографічної лабораторії, що інтегруватиме різні інструменти для роботи з термінологією. Як інтегроване інформаційне наукове середовище вона може стати єдиною платформою дистанційної комунікативної взаємодії англійською та слов'янськими мовами для представників різних

наукових шкіл і напрямів у галузі сучасної термінології і термінографії.

Висновки та перспективи. Отже, проблемне поле дистанційного лексикографічного дискурсу актуалізує диференціацію понять «дистанційний дискурс», «інтернет-дискурс» та «комп'ютерний дискурс», кожен із яких має свої особливості.

en	+concept	<p>"An abstract unit which consists of the characteristics of a number of concrete or abstract objects which are selected according to specific scientific or conventional criteria appropriate for a domain".</p> <p>Ex.: "The concept of 'blue' in a colour chart is limited to the contiguous colours that appear in it; in optics it is limited by the other colours in the spectral band. The concept 'heat' is different in cooking and in weather reporting".</p> <p>Note: "Simple concepts are abstractions formed from sets of characteristics which are applied or limited in scope to a particular domain. Concepts are formed on chosen or limited characteristics only. In general denotation 'blue' covers a fairly wide range of hues, the limits of which are set by convention but which are flexible enough to allow interpretation. As a concept, 'blue' is more restricted, and its limits are set by the domain in which it is defined".</p> <p>Source: BES 1997.</p> <hr/> <p>"Unit of knowledge created by a unique combination of characteristics".</p> <p>Note 1: "Concepts are not necessarily bound to particular natural languages. They are, however, influenced by their social or cultural background which often leads to different categorizations".</p> <p>Note 2: "This is the concept 'concept' as used and designated by the term 'concept' in terminology work. It is a very different concept from that designated by other domains such as industrial automation or marketing".</p> <p>Source: ISO 1087:2019(en):3.2.7.</p>
pl	koncept	<p>"Jednostka myśli, którą tworzy zespolenie cech dystynktywnych uzyskanych w rezultacie analizy określonego obiektu".</p> <p>Source: JSSTP 2005.</p> <p>Opposite: pl znak konceptu</p> <hr/> <p>pojęcie</p> <p>"Zwerbalizowany koncept; zespół skończonej liczby cech przysługujących wszystkim desygnatom i tylko desygnatom tego pojęcia".</p> <p>Source: JSSTP 2005.</p> <p>Note: Pojęcia należy odróżniać od konceptów; pojęcia mają zarówno treść, jak i zakres; są ściśle związane z językiem (koncepty mogą być utrwalane przy pomocy znaków innych niż językowe lub nie mieć formy naturalnej); są związane z określonym językiem naturalnym.</p>
cs	preferred term pojem, koncept	<p>*Pojem je jednotka vědomí vytvořená jedinečnou kombinací charakteristik.</p> <p>Note: Pojmy nejsou nezbytně vázány na konkrétní jazyky. Jsou však ovlivněny sociálním nebo kulturním prostředím, což často vede k rozdílné kategorizaci.</p> <p>Source: adapted from ČSN ISO 1087-1:2002.</p>
sl	pojem, koncept	<p>"Miselna tvorba, določena z bistvenimi lastnostmi, značilnostmi konkretnega ali abstraktnega predmeta, predmetov".</p> <p>Source: SSKJ2 2014.</p>

Рис. 11. Фрагмент термінологічного дискурсу в робочій версії багатомовного Словника термінів термінознавства з елементом Note

Одним із різновидів дистанційного лексикографічного дискурсу є термінографічний дискурс, який можна описати за тими самими параметрами (предмет комунікації; учасники / суб'єкти, канали, вектори комунікативної взаємодії / дискурсивні вектори та засоби комунікації), що й лексикографічний.

У дистанційному форматі розмежовуємо: з одного боку, інтракультурний, інтеркультурний (міжкультурний), транскультурний та мультикультурний лексикографічні дискурси; з другого – дискурс словника, дискурс словникової статті, термінологічний і термінографічний дискурси та лексикографічний дискурс термінологічних шкіл. За трьома класифікаційними критеріями (адресатним, каналом спілкування та відношенням до етнокультури) можна диференціювати основні різновиди лексикографічного дискурсу термінологічних шкіл: монолінгвокультурний і полілінгвокультурний – дискурс лідерів спільнот, міжінституційний та інституційний дискурси. Той чи інший різно-

вид дистанційного лексикографічного / термінографічного дискурсу репрезентує відповідна медіаплатформа комунікативної взаємодії.

Окрім параметрів, важливим аспектом опису та аналізу дистанційного термінографічного дискурсу є вектори комунікативної взаємодії, актуалізація яких залежить від парадигми традиційної чи комп'ютерної (електронної) лексикографії / термінографії. Такі вектори допомагають на конкретних прикладах з'ясувати, які платформи опосередкованої (дистанційної) комунікативної взаємодії як посередники можуть бути використані в тому чи іншому різновиді дискурсу.

Комунікативна взаємодія в лексикографічному дискурсі передбачає передавання інформації у форматі словника (тексту) та обмін інформацією про словник у різних формах її вияву, зокрема й дистанційному. Прикладом такого дистанційного дискурсу є багатомовні як традиційні, так і е-словники. У цьому сенсі важливо розрізняти власне дискурс і

дискурсивний потенціал словника та його словникової статті.

Перспективою подальшого пошуку в цьому напрямі є розроблення е-платформи багатомовного Словника термінів термінознавства, яка допоможе: сформувати багатомовну базу даних термінознавчих термінів і термінологічну базу знань; створити команду фахівців та експертів, які матимуть можливість уніфікувати й гармонізувати термінознавчі терміни в міжслов'янсько-неслов'янському діалозі, оцінювати пропозиції пошуку міжмовних лексичних еквівалентів; спільно керувати багатомовним термінологічним ресурсом, що сприятиме якості перекладу та ефективній комунікації; керувати робочими групами з метою передавання спеціальних, експертних, теоретичних і практичних знань.

Список використаної літератури

1. Бистрова Ю. В. ИКТ open science – нова парадигма відкритих інновацій. *Регіональні інноваційні ініціативи: завдання та шляхи вирішення*. Збірник на-ук. пр. за матеріалами Круглого столу (м. Харків, 5 квітня 2019 року) / редкол. С.В. Глібоко, А.М. Любчик, О.Ю. Палант. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2019. С. 29–36. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16319/1/Bustrova_29-36.pdf (дата звернення: 10.12.23).
2. Боярова Л. Г. Терміни-варіанти в українській загальномовній лексикографії: нормативний аспект. *Термінологічний вісник*. 2013. № 2(1). С. 189–195.
3. Велика І. О., Тупахіна О. В. Феномен «Інтернет-дискурс» у сучасній науковій парадигмі. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2017. V. 39(143). P. 61–64.
4. Вовк М., Машкова І. Українознавча освіта в Україні і Канаді у лексикографічному дискурсі. Україна – Канада. Матеріали I Міжнародного науково-практичного конгресу з канадознавства (21–21 червня 2018 рокум. Луцьк, Україна). Луцьк, 2018. С. 271–275.
5. ДСТУ 1.1:2015. Національна стандартизація. Стандартизація та суміжні види діяльності. Словник термінів. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2015. URL: https://quality.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/dstu_1_1_2015.pdf (дата звернення: 10.12.23).
6. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий глумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь, 2001. 222 с.
7. Зражевська Н. І. Теорія медіа та суспільства: навч. посіб. Київ: Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2022. 198 с.
8. Іващенко В. Основні напрями досліджень у термінознавстві кінця ХХ – початку ХХІ століть. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології»*. 2014. № 791. С. 22–26.
9. Іващенко В., Горбенко Г., Гіденко С. Термінографічна база даних TERM_IN у міжслов'янському діалозі: архітектоніка та проектування. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*. 2020. №. 46. (2). С. 669–691.
10. Кияк Т. Р. Термінологічна норма (суть, реалії, прагматика). *Українська термінологія і сучасність*. 2013. № IX. С. 42–47.
11. Кремпова М. Словниковий дискурс як феномен сучасного комунікативного середовища. *Проблеми та перспективи реалізації та впровадження між-дисциплінарних наукових досягнень*. Матеріали конференції МЦНД. 2020. Т. 1. С. 112–114.
12. Словник української мови: в 11-ти т. / за ред. І.К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1978. Т. 9.
13. Федорів М. Л. Про особливості комп'ютерного дискурсу. *Наукові записки*. 2003. Т. 22. Ч. 1. С. 32–42.
14. Bessé B., Nkwenti-Azeh B., Sager J. Glossary of terms used in terminology. *Terminology*. 1997. Vol. 4(1). P. 119–156.
15. Bodeker B., Freese K. Die Übersetzung von Realienbezeichnungen bei literarischen Texten: Eine Prototypologie. *TEXTconTEXT*. 1987. Vol. 2–2/3. Pp. 137–165.
16. HRN EN 45020:2007. Normizacija i srodne djelatnosti – Rječnik općih naziva. Zagreb, 2007.
17. ISO 1087:2019(en). Terminology work and terminology science – Vocabulary. 2019. URL: <https://www.iso.org/obp/ui#iso:std:iso:1087:ed-2:v1:en> (10.12.23).
18. ISO 25964-1:2011(en). Information and documentation – Thesauri and interoperability with other vocabularies – Part 1: Thesauri for information retrieval. 2011. URL: <https://www.iso.org/obp/ui#iso:std:iso:25964:-1:ed-1:v1:en> (10.12.23).
19. ISO 29383:2020(en). Terminology policies – Development and implementation. 2020. URL: <https://www.iso.org/obp/ui#iso:std:iso:29383:ed-2:v1:en> (10.12.23).
20. Języki specjalistyczne – słownik terminologii przedmiotowej / red. nauk. Je. Lukszyn. Warszawa: KJS, 2005.
21. Kroupová L., Filipec J. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. 4. vyd. Praha: Academia, 2005.
22. LexMeet. ELEXIS. URL: <https://meet.elex.is/groups/lex-voc-translation/forum/topic/general-considerations-and-translation-guidelines/>
23. Petráčková V., Kraus J. Akademický slovník cizích slov. Praha: Academia, 2001.

References

1. Bessé B., Nkwenti-Azeh B. & Sager, J. (1997). Glossary of terms used in terminology. *Terminology*, Vol. 4(1), pp. 119–156.
2. Bilodid, I. K. (Ed), (1978). *Slovník ukrajskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]*. Naukova dumka, 9.
3. Bodeker, B. & Freese, K. (1987). Die Übersetzung von Realienbezeichnungen bei literarischen Texten: Eine Prototypologie. *TEXTconTEXT*, Vol. 2–2(3), pp. 137–165.
4. Boiarova, L. G. (2013). Terminy-varianty v ukrajskii zahalnomovnij leksykohrafi: normatyvni aspekt [Terms-variants in the Ukrainian universal lexicography: normative

- aspect]. *Terminolohichniy Visnyk [Terminological Bulletin]*, Vol. 2(1), pp. 189–195.
5. Bystrova, Yu. V. (2019). IKT open science – nova paradyhma vidkrytukh innovatdii [ICT open science is a new paradigm of open innovation]. In S.V. Hlibko, A.M. Liubchych & O.Yu. Palant (Eds.), *Rehionalni innovatsiini initsiatyvy: zavdannia ta shliakhy vyrishennia [Regional innovation initiatives: tasks and solutions]* (pp. 29–36). NDI PZIR NAPrN Ukraine. Avialbe at: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16319/1/Bustrova_29-36.pdf (accessed 10.12.23).
 6. DSTU 1.1:2015 (2015). Natsionalna standartyzatsia. Standartyzatsia ta sumizhni vydy diialnosti. Slovnyk terminiv [National standardization. Standardization and related activities. Dictionary of terms]. UkrNDNC. URL: Avialbe at: https://quality.nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/dstu_1_1_2015.pdf (accessed 10.12.23).
 7. Fedoriv, M. L. (2003). Pro osoblyvosti kompiuternoho dyskursu [About the peculiarities of computer discourse]. *Naukovi zapusky [Proceedings]*, Vol. 22(1), pp. 32–42.
 8. HRN EN 45020:2007 (2007). *Normizacija i srodne djelatnosti – Rječnik općih naziva*. Zagreb.
 9. ISO 1087:2019(en) (2019). *Terminology work and terminology science – Vocabulary*. Avialbe at: <https://www.iso.org/obp/ui#iso:std:iso:1087:ed-2:v1:en> (accessed 10.12.23).
 10. ISO 25964-1:2011(en) (2011). *Information and documentation – Thesauri and interoperability with other vocabularies – Part 1: Thesauri for information retrieval*. Avialbe at: <https://www.iso.org/obp/ui#iso:std:iso:25964-1:ed-1:v1:en> (accessed 10.12.23).
 11. ISO 29383:2020(en) (2020). *Terminology policies – Development and implementation*. Avialbe at: <https://www.iso.org/obp/ui#iso:std:iso:29383:ed-2:v1:en> (accessed 10.12.23).
 12. Ivashchenko, V. (2014). Osnivni napriamy doslidzhen' u terminoznavstvi kintsia XX – pochatku XXI stolit' [The main directions of research in terminology of the late 20th – early 21st centuries]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekcnika». Seria «Problemy ukrainskoi terminolohii» [Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Series «Problems of Ukrainian Terminology»]*, Vol. 791, pp. 22–26.
 13. Ivashchenko, V., Horbenko, G., & Hidenko, S. (2020). Terminohrafichna baza danukh TERM_IN u mizhslovianskomu dialozi: arkhitektonika ta proektuvannia [Terminographic database TERM_IN in inter-Slavic dialogue: architectonics and design]. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje*, Vol. 46(2), pp. 669–691.
 14. Kremnova, M. (2020). Slovnukovyi dyskurs yak fenomen suchasnoho komunikatyvnoho seredovyshcha [Dictionary discourse as a phenomenon of the modern communicative environment]. In *Problemy ta perspektyvy realizatsii ta vprovadzhennia mizhdystyplinarynykh naukovykh dosiahnen' [Problems and prospects of implementation and implementation of interdisciplinary scientific achievements]*, 1 (pp. 112–114). International Center for Scientific Research. Avialbe at: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/issue/view/12.06.2020/320> (accessed 10.12.23).
 15. Kroupová, L. & Filipec, J. (2005). *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Academia.
 16. Kyiak, T. R. (2013). Terminolohichna norma (suť, realii, prahmatyka) [Terminological norm (essence, realities, pragmatics)]. *Ukrainska terminolohia i suchasnist' [Ukrainian terminology and modernity]*, Vol. IX, pp.42–47.
 17. LexMeet. *ELEXIS*. Avialbe at: <https://meet.elex.is/groups/lexvoc-translation/forum/topic/general-considerations-and-translation-guidelines/> (accessed 10.12.23).
 18. Lukszyn, J. (Ed) (2005). *Języki specjalistyczne – słownik terminologii przedmiotowej*. KJS.
 19. Petráčková, V. & Kraus, J. (2001). *Akademický slovník cizích slov*. Academia.
 20. Velyka, I. O. & Tupakhina, O. V. (2017). Fenomen «Internet-dyskurs» u suchasni naukovi paradyhmi [The phenomenon of «Internet discourse» in the modern scientific paradigm]. *Science and Education a New Dimension. Philology*, Vol. 39(143), pp. 61–64.
 21. Vovk, M. & Mashkova, I. (2018, June 21–21). *Ukrainoznavcha osvita v Ukraini i Kanadi u leksykohrafichnomu dyskursi. Ukraina – Kanada [Ukrainian studies education in Ukraine and Canada in lexicographic discourse. Ukraine – Canada]* [Conference session]. Materials of the 1st International Scientific and Practical Congress on Canadian Studies. Lutsk, Ukraine, pp. 271–275.
 22. Yermolenko, S. Ya., Bybyk, S. P. & Todor, O. H. (2001). *Ukrainska mova. Korotkyi tlumachnyi slovnyk lnhvistychnykh terminiv [Ukrainian language. A brief explanatory dictionary of linguistic terms]*. Lybid.
 23. Zrazhevska, N. I. (2022). *Teoria media ta suspilstva: navch. posib*. Kyiv: Borys Grinchenko Kyiv University, 2022. 198 p.

Надіслано до редакції 20.12.2023 р.